

Santiago Rusiñol

EL MODERNISME I EL TEATRE

L'impuls actualitzador del modernisme i la seva voluntat de renovació i d'acostament a Europa revitalitza el teatre català. A les festes modernistes de Sitges es representen obres dels autors europeus més significatius: Ibsen i Maeterlinck. Així, amb peces com *La fada* o *La intrusa*, entren en el panorama català el teatre d'idees i el teatre simbolista.

- A finals del segle XIX, amb la creixuda de la ciutat de Barcelona, el panorama de locals teatrals canvia. S'obren nous teatres i es comença a desenvolupar una zona que s'especialitzarà en teatre popular: el Paral·lel.
- És també en el tombant de segle que es crea l'Escola Catalana d'Art Dramàtic i que es difonen noves col·leccions teatrals o publicacions d'obres de teatre en col·leccions més generals. Per exemple la «Biblioteca Popular de l'Avenç» o la «Biblioteca Joventut» donen a conèixer nous autors catalans com Pous i Pagès o Puig i Ferrer. Aquestes dues col·leccions, així com també algunes revistes especialitzades en teatre: *Tàlia* (1905), *L'escena catalana* (1906-1913), *De tots colors* (1908-1913) o *Teatralia* (1908-1912) tradueixen i divulguen obres del teatre europeu modern (els esmentats Ibsen, Maeterlinck i també d'autors clàssics, Shakespeare, Goethe).
- Durant el Modernisme, teatre i música van molt units. Cal recordar que una de les aspiracions de l'artista modernista és aconseguir un art total. El gènere que més bé ho aconsegueix és l'òpera, perquè conjumina escenografia, literatura, interpretació, música, etc. Per això el començament de segle és l'època de més difusió del wagnerianisme a Catalunya. Wagner és vist com l'artista complet. L'any 1901 es crea a Barcelona l'Associació Wagneriana, que es dedica a l'estudi de l'obra de Wagner en tots els seus aspectes.

EL TEATRE IDEOLÒGIC

Sota la influència d'Ibsen, amb obres com *Un enemic del poble* o *La casa de les nines*, arriba a Catalunya el teatre d'idees, que es caracteritza pels factors següents:

- Tenir com a protagonistes herois rebels i inconformistes, seguint el model nietzschian.
- Les obres analitzen una situació social determinada i proposen una tesi revolucionària o regeneradora de la societat del temps.
- L'acció i el llenguatge retraten fidelment conflictes basats en la realitat contemporània.
- A Catalunya, els autors més representatius d'aquest corrent són Ignasi Iglesias, Joan Puig i Ferrer i Santiago Rusiñol.

SANTIAGO RUSIÑOL

(Barcelona, 1861 - Aranjuez, 1931)

La família de Santiago Rusiñol formava part de l'alta burgesia catalana dedicada a la indústria tèxtil. Arran de la mort dels seus pares, Santiago Rusiñol va anar a viure amb el seu avi, el qual li va ensenyar com portar el negoci familiar; però el jove Rusiñol mostrava inquietuds i interès pel món de l'art i no pels negocis.

Va cursar estudis a Llotja i va entrar en contacte amb alguns artistes de l'època, com Ramon Casas. L'any 1889 anà a París, on connectà amb la sensibilitat impressionista i els corrents artístics finiseculars. Després, continuà mantenint contactes artístics freqüents amb la capital francesa. Va ser l'organitzador principal de les festes i exposicions modernistes del Cau Ferrat, de Sitges, i va participar en les tertúlies dels Quatre Gats.

Va combinar la seva producció literària amb l'artística. L'any 1931, mentre preparava una exposició sobre els jardins d'Espanya, va morir a Aranjuez, quan pintava els jardins d'aquesta ciutat.

Les obres teatrals d'aquest polifacètic autor tradueixen el conflicte artista-societat que tant preocupa el moviment modernista. Aquest conflicte és el tema principal de *L'alegria que passa* (1898), *El jardí abandonat* (1900) i *Cigales i formigues* (1901), que expressen la impossibilitat de reconciliació entre ambdós estaments.

Un segon estadi de la producció de Rusiñol el constitueixen obres com *L'hèroe* (1903), *El místic* (1903), *La mare* (1907), on es decanta cap a temes contemporanis: la guerra colonial de Cuba i Filipines i el militarisme espanyol (*L'hèroe*), la figura de Verdaguer (*El místic*) o la petita burgesia (*L'auca del senyor Esteve*), estrenada el 1917.

L'auca del senyor Esteve és el resultat de la fusió del quadre de costums i del gènere popular anomenat auca, s'estableix un reconeixement recíproc entre l'artista i la societat, de tal manera que, quan un dels protagonistes, en Ramonet, s'oposa a continuar el negoci familiar de vetes-i-fils i es converteix en artista (argument que s'utilitza en l'obra per criticar els valors de la burgesia), admet que podrà ser escultor perquè el seu avi «paga el marbre». Rusiñol va fer una versió novel·lada i una versió teatral d'aquesta obra.